

RA'ANANA COMMUNITY KOLLEL

Torah Bytes

A weekly Dvar Torah on the Parsha by Rabbi Dovid Horwitz
and the Rabbanim of the Ra'anana Kollel

Mishpatim 5785

In the merit of our soldiers and hostages

Shabbat Times
17:12 18:09

Issue 72

Our parsha contains perhaps the most famous of all phrases ever uttered by the Jewish people.

Moshe brought the offer of a covenant to the Jewish people from Hashem Himself whereupon the people responded with the words, "na'ase v'nishma!", translated as "we will do and we will hear!"

The angels on high were so impressed by this reply that they gave each Jew two crowns to wear, one for na'ase and one for nishma. What impressed the angels was the fact that the people were willing to say na'ase, we will do, before they uttered nishma, we will hear. The medrash says that Hashem came to the other gentile nations first to see if they would receive the Torah. They all asked what was in it and only then did they reject the Torah. Only the Jews said we will accept without asking what was in it. This is the beauty of na'ase v'nishma. We accepted the yoke of Torah without knowing ahead of time what we were getting ourselves into. This was a level of trust and loyalty that astounded the angels.

But what was so wrong about the nations wanting to know what they were accepting, before deciding to accept it? It seems that the Jewish people were the irresponsible ones, blindly agreeing to do something before knowing what was being asked of them. In fact there is a gemara that describes a heretic who was watching Rava learn Torah, and Rava was oblivious to the fact that his hand was caught between two pieces of metal and bleeding from the wound it was making. The heretic angrily yelled at Rava that he is just as impetuous now as the people were at Mt. Sinai, when they accepted the Torah blindly before knowing what was in it.

Why was the Jewish response of na'ase v'nishma, to accept now and ask questions later, considered praiseworthy, but the level-headed attitude of the gentile nations unacceptable?

We can understand the answer with a simple illustration. Imagine a friend comes to you and tells you he needs a big favor from you. It is perfectly normal to ask him what the favor is, before agreeing to do it. In fact, it would be irresponsible to agree to doing something before knowing what it was.

However, what if your spouse, who you have a loving relationship with, comes and says she needs a big favor from you? If you truly love her and you know that she loves you, you will readily agree and say to her, "Of course, anything dear!" Why when it comes to your spouse asking you to do a favor, do you not need to know in advance what the favor is? It is because you trust her that she will not ask of you something that is beyond your abilities and you are more than happy to commit without knowing what she wants, for marriage is all about giving and giving yet some more.

Herein lies the difference in attitude between the gentiles who were offered the Torah and the Jews who were offered the Torah.

The gentile nations looked at the offer of covenant as a business proposition. For this reason, they certainly needed to know what was expected of them before agreeing to accept, for in business, it is all about gains versus loss. Having decided that the losses, the sacrifices, were not worth the gains, they decided to reject Hashem's offer.

The Jews, on the other hand, viewed the covenant with Hashem as a marriage between husband and wife! What the heretic considered to be impetuous, we view as love. What the gentiles deem to be a bad investment, we view as an opportunity to draw close to our Father in Heaven!

The angels were amazed that the Jewish people were so attuned to the value of Torah that they were able to commit before understanding! As a result, our bonds to Hashem are unbreakable! As a gift to our dedication to Him, Hashem gave us an abundance of mitzvot. As Rabbi Chananyah says, Hashem wished to give us many merits, so He gave us an abundance of mitzvot. To which mitzvot is Rabbi Chananyah referring, for isn't the opposite true? By giving us a long list of mitzvot, isn't the likelihood of failure increased? We have more mitzvot to mess up!

The answer is that the mitzvot that Hashem gave an abundance of, are the one's that were given to us in this week's parsha. The mitzvot in Mishpatim are ones that are logical and intuitive, that we would certainly adhere to even if they were not commanded to us by the Torah. Treating others properly, not harming others, being kind to others, are values that come naturally to healthy human beings. One does not need to be Jewish to be a nice person. Hashem turned all of these social behaviors into mitzvot, so that we would get rewarded for performing them. This shows that our relationship with Hashem is like that of a marriage and not a business. When it comes to business, it is the big things, the major transactions that make a lot of money, that are noticed. The little things, those transactions that make little money are forgotten and not appreciated. In marriage, it is the opposite. It is the little things, a small present that costs little, a kind word, a simple smile, things that cost nothing, that are important and make the biggest impact.

Hashem, responding to our declaration of na'ase v'nishma, reciprocated and in a display of infinite love to us, made the little, everyday things that we do, count in an immeasurable way! Sometimes we find it hard to make the big sacrifices for Hashem, but we must know that Hashem appreciates the little things as well. When we eat and make a bracha, we are giving Hashem joy. When we wake up and say "modeh ani...", we bring Hashem joy. Let's never forget that Hashem is rooting for us and He treasures every gesture, however large or small, that we do for His sake!

Torah Bytes

דבר תורה שבועי מפי רבני הכולל הקהילתי ברעננה
פרשת "משפטים" התשפ"ה

זמני השבת 17:12 18:09
להצלחת צבא ההגנה לישראל וכוחות הביטחון

גליון 72

שאל את הרב ראש בית המדרש הרב שבת יגל שליט"א לשאלות 0584810910

לעשות? היאך אני מרבה בשמחה? אענה ואומר שהנה מצינו בתורתנו הקדושה שני דברים המשמחים את הלב:
(1) לימוד תורה – 'פקודי ה' ישרים משמחי לב'.
(2) שתיית יין – 'ויין ישמח לבב אנוש'.

וזכרנו שקראתי פעם באחד העלונים שמרן הרב חיים קנייבסקי זצ"ל נהג לשתות מעט יין בימי חודש אדר כדי להרבות בשמחה, שהרי היין הוא משמח, ובוודאי שיש גם להרבות בלימוד תורתנו הקדושה המשמחת לב ומאירת עיניים. אמנם יש להקשות באשר לעצה להרבות בלימוד תורה, הרי אדם צריך ללמוד כל רגע פנוי שיש לו וכפי שנאמר 'והגית בו יומם ולילה', וזה נכון בכל ימות השנה, ואם כן היאך שייך להרבות בלימוד תורה? הרי כל רגע פנוי שלומד זה אינו תוספת אלא עיקר החיוב?

ויש לתרץ זאת על פי דרשתו של האדמו"ר מגור בעל ה'לב שמחה' באירוע סיום הש"ס, שהביא את המשנה במסכת אבות: 'מרבה תורה – מרבה חיים', והקשה ה'לב שמחה' את הקושיא הנ"ל, היאך שייך להרבות בלימוד תורה? ויישב זאת בכך שהמשנה מדברת על מי שגורם לאחרים ללמוד תורה, והוא מרבה בלימוד תורה של אחרים, שגורם ומזכה אחרים בלימוד תורה (גם זה שמעתי מהרב שוורץ שליט"א).

ואם כן אפשר לומר שבחודש אדר ישתדל להרבות בשמחה על ידי שיבדוק היאך הוא יכול לגרום לכך שעוד אנשים יזכו ללמוד את התורה המשמחת, כל אחד ואחת לפי יכולותיו (אם בארגון טכני של שיעור תורה, אם בתמיכה כספית, אם בלחיצת לימוד בחברותא למי שיכול להיות מעוניין בכך ועוד ועוד).

וזה לשון ספר 'פסקי תשובות' בנידון זה (היאך להרבות בשמחה בחודש אדר):
'ובכל דבר שנוכל אז להרבות בשמחה מצוה איכא, וכל אחד ישער בלבו ובנפשו, ומצוה בכל מה שאפשר להרבות בלבו וענייניו בשמחה של מצוה'.

התורה בכונה כותבת כאן בלשון של 'אם' אפילו שזו חובה גמורה, והיא רומזת לך שהנתינה הנכונה היא דווקא שאתה ב'אם' ורוצה בכך מצד עצמך.
והמהר"ל מוכיח זאת ממקום אחר ששם גם כתוב חובה גמורה בלשון של "אם".
"וְאִם מְזַבֵּחַ אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי" - וודאי שיש חיוב גמור לבנות מזבח. אבל תכלית המזבח זה קורבנות לה' שתכלית הקורבן היא הרצון של יהודי להתקרב לה'. זה פשוט שמי שמביא קרבן רק בגלל שה' ציווה וליבו בל עימו הרי שאין קרבן זה לרצון.

"כי אם בונה מזבח, שזהו עבודתו יתברך להקריב עליו, והוא מקיים מצוה גזירת המלך בלבד – אין זה עבודה, כי העבודה צריך שיהיה עובד לו מרצונו, ואז נקרא 'עובד', אבל אם הוא מוכרח, אין זה עובד".

ומקרא מלא דיבר ה' בעבדיו הנביאים: "כי לא דברתי את אבותיכם ולא צייתם ביום הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עוֹלָה וְזִבְחָה. כי אם את הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אוֹתָם לֵאמֹר שְׁמַעוּ בְּקוֹלִי וְהִיִּיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי לְעַם וְהִלַּכְתֶּם בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אֶתְכֶם לַמַּעַן יִיטֵב לָכֶם".

"אלא שמלבד עצם עשיית המצוה הזו להיות לעזרה לחבירו בשעת דחקו, חפץ ד' שיהיה האדם בטבע חנון ורחום, ומשתתף עם חבירו בצער ודחקו. ומקרא מלא דבר הכתוב (ויקרא יט, יח), 'ואהבת לרעך כמוך'.

ולכן לא יעשה אדם את המצוה הזאת רק מצד הכרח, אלא יעשה בלב טוב ובנפש חפצה. ואמור יאמר אל לבו, גם אם לא היינו מצווים על כך, גם כן הייתי צריך לתמוך ידי עני ואביון. וכן כתיב בצדקה (דברים טו, י), 'נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו', כי לא די בעצם הנתינה אלא גם צריך שתהיה בלב טוב" [כתב סופר]

שאלה: מהי המשמעות ההלכתית של מאמר הגמרא 'משנכנס אדר מרבים בשמחה'?
היאך מרבים בשמחה? מה מצופה ממני לעשות?
תשובה: הגמרא במסכת תענית אומרת, 'בשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבים בשמחה', ומוסיפה הגמרא ואמרת שלכן מי שיש לו דין עם נכרי, ישתדל שלא לדון עמו בחודש אב, והכי טוב לדון עמו בחודש אדר שאז מזלו בריא.

ואמנם בהלכות שלושת השבועות השולחן ערוך לימד אותנו היאך למעט בשמחה, לא לאכול בשר ולא לשתות יין, לא לכבס ולא להסתפר, ועוד ועוד פרטי הלכות, אך בהלכות פורים השולחן ערוך לא לימד אותנו היאך מרבים בשמחה, ולא רק זאת אלא אף כלל לא הזכיר שיש להרבות בשמחה, ומבואר לכאורה שאין לכך משמעות מעשית.

אמנם שמעתי פעם לבאר (מהרב יחזקאל שוורץ שליט"א) על פי דברי החתם סופר שכתב שהמצווה הראשונה שנער בר מצווה מקיים, היא לקיים את המצוות בשמחה, ומה שהתורה לא מצווה על מצוות השמחה בעבודת ה' בפירוש (אלא רק על דרך השלילה – 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוֹקֶיךָ בשמחה ובטוב לבב') זה משום שאם היו מצווים אותנו בפירוש על השמחה, היה כבר קשה לשמוח... היה לנו נערווים, והיינו מתחילים לשאול שאלות... כמה השיעור של השמחה? יש שיעור חזו"א? כבר שמחנו מספיק? יצאנו ידי חובה? וכן על זה הדריך.

ואם כן אותו דבר גם בענייני השולחן ערוך לא מצווה אותנו להרבות בשמחה בחודש אדר (כל השנה צריך לשמוח בעבודת ה', אלא שבחודש אדר יש להרבות בשמחה) כדי שנוכל לשמוח באמת ולא לדאוג היאך שמחים! אולם אם בכל זאת תתקש ותשאל אז מה למעיישה? מה מצופה ממני

רשות שהיא חובה הרב משה אריאל מרגי שליט"א

"אם כִּסֵּף תִּלְוֶה אֶת עַמִּי אֶת הָעֶנִי עִמָּךְ".

מהלשון "אם כסף תלווה", ניתן היה לכאורה להבין שאין ציווי להלוות לנזקק, אלא הדבר הוא רשות. אולם, רש"י מדגיש, בשם רבי ישמעאל במכילתא, שאין הדבר כך, אלא חובה היא, ובלשונו: "כל 'אם' ו'אם' שבתורה, רשות, חוץ משלושה, וזה אחד מהן".

כלומר, הפסוק "אם כסף תלווה" הוא אחד המקומות שבהם התורה אמנם נוקטת בלשון "אם", אך יש ציווי להלוות ולסייע.

אלא שאם כך, מדוע באמת כתבה התורה בלשון "אם", שמשמעה רשות?

ועונה המהר"ל תשובה נפלאה:

הפרשה כולה עוסקת בהמון מצוות וחוקים שהם בסך הכל הגיונים ומובנים לאדם. לא לצער יתום ואלמנה, לסייע לחבר בעת צרה [פריקה טעינה והלוואה], להשיב אבידה דיני שומרים ועוד.

בגלל שהמצוות הללו מובנות והאדם הישר חפץ בהם מצד עצמו, היה מקום לטעות ולומר שבשעה שהוא מקיים אותם המחשבה העיקרית שלו צריכה להיות שברגע הוא עוסק ב"מעשה מצווה" לקיים רצון בוראו. והעני, וה'מטבע לצדקה' הם בגדר 'חפצי המצווה' ולא לתת כל כך מקום לרגשות האנושיים שלו.

או יותר קיצוני: שיהיה לו אסור לחשוב על זה כלל.

כלומר: אם הוא נותן לעני צדקה בגלל החמלה שלו כלפיו הרי שהצדקה שהוא נתן היא בגלל שהוא רוצה ולא בגלל שה' רצה - אז זה לא יחשב לו כלל כמצווה. שהרי לכאורה כל הרעיון במצוות הוא "לקיים רצון ה'" והוא כרגע עסוק במצפון שלו. את הטעות הזו התורה רוצה לעקור.

"מפני שאם יעשה מחובה כאילו מקיים גזירת המלך – אין הדבר לרצון להקב"ה! שצריך שיעשה מרצונו, ואז כשיעשה מרצונו הוא מרצה".